

Ünnepség, tárlat és könyvpremier

a Vígszínházban

Jánoskúti Márta Kossuth-díjas jelmeztervező, a Nemzet Művésze (MMA) remekbe álmódott jelmezeivel több mint fél évszázada gazdagítja a színházi előadásokat. 2017. április 4-én a Vígszínházban rendezett ünnepségen a 75. születésnapján köszöntötték a művésznőt, és a Balassi Kiadó bemutatta Jánoskúti Márta munkásságáról szóló, Turnai Tímea: „Szenvedélyem a hivatásom” című könyvét.

Az ünnepséget Eszenyi Enikő, a Vígszínház igazgatója nyitotta meg, és köszöntötte 75. születésnapján Jánoskúti Márta jelmeztervezőt. Majd beszélt néhány kedves jelmezéről, amelyeket Jánoskúti Márta tervezett számára. Kiemelte Ibsen: *Nóra* című előadásának jelmezét, amelyben több mint 150 előadást játszott. Ezt a nevezetes ruhát, kissé átalakítva, több mint 200-szor viselte az *Össztánc* című darab első bemutatásakor, és jelenleg is ezt a ruhát viseli az *Össztánc* felújítása óta!

A könyvbemutató moderátora, a Balassi Kiadó Kft. igazgatója, Soóky Andrea köszöntötte a jelenlévőket, és átadta a szót Marton László rendezőnek, a Vígszínház volt igazgatójának.

Marton László elmondta, hogy Jánoskúti Márta nemcsak műfajának a nagy mestere, hanem a tervei festmény értékű művészeti alkotások. Olyan manuális tehetséggel rendelkezik, amit csak az Istentől kaphatnak a kiválasztottak. „Nekünk az a szerencsénk, hogy Márta a jelmeztervezés hivatását választotta. Mindent tud arról, hogy milyen korban milyen ruhát hordtak az emberek, hogyan dolgoztak a szabászok, hogyan készítették a ruhákat adott korokban. Ennek az elképesztő historikus tudománynak a birtokában van, de ki kell mondanom, hogy ez csak egy eszköz Jánoskúti Márta kezében, mert

FOTÓK: DÉVAI ZOLTÁN

► Az ünnepelt a munkásságáról szóló könyvvel

a jellembrázolás szolgálatába állította e tudását. Nem véletlen, hogy a nagy magyar és külföldi rendezők mindannyian vele szerettek volna dolgozni. Ljubimovtól Kovalik Balázsig, Várkonyi Zoltántól Vámos Lászlóig, én is egyike voltam/vagyok azoknak a szerencséseknek, akik együtt dolgozhattak vele. Nem lenne kerek a mai dél-

után, ha nem említenénk meg nagyszerű kollégánkat, Fehér Miklós díszlettervezőt, akivel rengeteget dolgoztunk együtt. Ő most is »fentről« figyel minket, és látja ezt a nagyszerű könyvet, ami méltó ajándék Márta születésnapjára.”

Ezután Turnai Tímea, a PIM-OSZMI főmunkatársa, a könyv író-szerkesztője kapott szót. Elmondta, hogy a könyv összeállításával 2016 januárjában kezdtek el foglalkozni. Ez egy hosszú, bonyolult, de minden pillanatában boldog alkotás volt. Az ötlet jóval korábban megfogalmazódott, három évvel ezelőtt volt Jánoskúti Márta akadémiai (MMA) székfoglalója (ez is benne van a könyvben, rengeteg illusztrációval). Annyira jól sikerült ez az előadás, olyan fantasztikus képanyagot, olyan bibliográfiát, olyan adat- és tervgyűjteményt mutatott be, és olyan színdramaturgiai előadást tartott Márta, hogy Székely László, Tordai Hajnal azonnal biztatott, készüljön kötet a munkásságáról és pályaképéről.

A Színházi Intézet Jánoskúti-gyűjteménye elsősorban a Prágai Quadriennálékhoz kötődik, mert az ott kiállított anyagok kerültek az Intézetbe. Ezeknek a rajzoknak az egyik legjelesebb, nemzetközileg is díjazott darabja került a könyv borítójára és a plakátjára is. A Vígszínház Füst Milán: *A sanda bohóc* előadásához Kern And- →

► A könyvbemutató vendégei: Marton László, Béres Ilona, Turnai Tímea, Soóky Andrea, Jánoskúti Márta, Eszenyi Enikő, Lukács Sándor (balról jobbra)

→ rásnak készített jelmezterve, amelyet a muzeológus és Márta is a kedvenceként tart számon. A könyv fejezetei: Színekben élek, Mindörökké Shakespeare, Közel ötven év a színek varázsában, Elismerések és külföldi sikerek. Csöke Judit, a Magyar Képzőművészeti Egyetem munkatársának riportja is olvasható a könyvben: „Az én hivatásom legfőbb anyaga maga az élő ember” címmel, melyben az egyetemi docens tervező oktatási metódusáról is számot ad.

Soóky Andrea elmondta, hogy Czeizel Balázs könyvterve alapján milyen nagyszerű volt a könyvkészítő csapattal együtt dolgozni. „Beszéltünk már arról, hogyan lesz egy kéziratból könyv, most két olyan színész, akik sokat dolgoztak együtt Mártával, mesélik el, hogy milyen személyes élményeik vannak róla.”

Béres Ilona: Mielőtt személyesen megismerhettem volna Mártát, megelőzte a híre. Szolnokon jelmezeket készített Örkény István: *Macskajáték* című darabjához, és ezekről a jelmezekről az egész színházi szakma beszélt. Első közös munkánk a Vígszínházban Tennessee Wil-

► Kamaratárlat a Vígszínházban néhány Jánoskúti-jelmeztervből

liams: *Nyár és füst* című darabja volt. Gyönyörű ruhát tervezett nekem Márti, azonnal megtaláltuk a közös hangot. Ezután nagyon-nagyon sok évet dolgoztunk együtt. Romain Roland: *Szerelm és halál játéka* című előadásában készítettem először padlizsánszínű ruhát nekem. Az előadás végén, amikor a guillotine alá vezetnek, egy padlizsánszínű függönybe voltam beburkolva. Azóta annyi padlizsánszínű ruhát tervezett nekem, szinte ez lett a „védjegyem”. Más tervezők is ilyen színű ruhákba öltöztetnek. Teltek az évek, és elhagytam a Vígszínházat, a Madách Színházhoz kerültem. Amikor a Pesti Színházban bemutatták Lillian Hellman: *Rejtett játékok* című darabját, meghívtak vendégszereplőnek. Márta volt a jelmeztervező, természetesen ismét padlizsánszínű jelmezt kaptam. Jelenleg is az általa tervezett jelmezekben játszom Örkény István: *Macskajáték* című előadásában.

Lukács Sándor: Azt hiszem, én arra lehetek büszke, hogy az imént elhangzott, fantasztikus ízlésvilágú, örületes manualitással rendelkező, grafikusművésznek is beillő, szépséges ter-

vek alkotója, Jánoskúti Márta nekem tervezte életem legszörnyűbb jelmezt! Legcsúnyább jelmezt! A *Szerelm és halál játéka* című előadást Horvai István rendezte. A főszerepeket játszottuk Béres Ilonával ebben a darabban, a 70-es években. Én az üldözött, bujkáló girondista voltam, aki a darab szerelmes hőse. Visszatér ahhoz a családhoz, ahol a szerelme él. Amikor megérkeztem és szerelmet vallottam Ilonának, piszkos rongyokban jelentem meg, egy ép ruhadarab nem volt rajtam. A főpróbán megnézte az előadást Várkonyi Zoltán, a Vígszínház akkori igazgatója. A szünetben magához kért. Nagyon dühösen fogadott, kiabált velem: „Hogy néz ki, milyen ruhában van?” Nehezen kinyögtem, hogy ez egy ilyen sorsú ember, azt szerette volna a rendező ábrázolni. „De hát nem nézhet így ki, mert maga egy bonviván ebben a darabban”. Előkapott egy ollót... Büszkén mondhatom, hogy talán az egyetlen művész vagyok Magyarországon, akin a Várkonyi mint szabász dolgozott! Fogta a nagyollót és itt-ott belevágott a jelmezbe, azt kiabálta: „Nem baj, ha rongyos, csak legalább legyen valamilyen formája”. Ezután ez a „svejfolt” rongy maradt végig az összes előadáson rajtam.

A továbbiakban *Jánoskúti Márta* arról beszélt, hogy nagyon találó a kötet címe. Valóban ez a mondat fejezi ki legjobban a munkájához való viszonyát. Megköszönte az ünnepést, a jelenlétet, a könyvet. A szerző egy kamaratárlatot rendezett az alkotó rajzaiból. Eszenyi Enikő egy tortával, a kiadó virágcsokorral köszöntötte az ünnepeltet. Jánoskúti Márta a lelkes közönségnek, a nagy számban jelen lévő szakmai résztvevőknek, valamint a Vígszínház művészeinek dedikálta a gazdagon illusztrált, érdekes történeteket is bemutató életpályakötetet.

A szerkesztőség gratulál a művésznő 75. születésnapjára, jó egészséget kíván további terveihez.

Lejegyezte
KÁRPÁTI IMRE

► A dedikálásra várók hosszú sora